

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЧЕРНІГІВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»

КРИМІНОЛОГІЯ ТА ПРОФІЛАКТИКА ЗЛОЧИННОСТІ

Методичні вказівки до самостійної роботи
для здобувачів вищої освіти денної форми навчання
спеціальності 262 «Правоохоронна діяльність»

Обговорено і рекомендовано
на засіданні кафедри кримінального
права та правосуддя
Протокол № 2
від 1 вересня 2020 р.

Чернігів НУ «Чернігівська політехніка» 2020

Кримінологія та профілактика злочинності. Методичні вказівки до самостійної роботи для здобувачів вищої освіти денної форми навчання спеціальності 262 «Правоохоронна діяльність»/ Укл. : Коломієць Н.В., Толкач А.М.. – Чернігів: НУ «Чернігівська політехніка» 2020. – 24 с.

Укладачі: Коломієць Наталія Володимирівна, завідувачка кафедри кримінального права та правосуддя, доктор юридичних наук, професор кафедри

Толкач Анжеліка Миколаївна, старший викладач кафедри кримінального права та правосуддя

Відповідальна за випуск: Коломієць Н.В., завідувачка кафедри кримінального права та правосуддя, доктор юридичних наук, професор кафедри

Рецензент: Л.В. Шестак, кандидат юридичних наук, доцент кафедри трудового права, адміністративного права та процесу ННІ права і соціальних технологій Національного університету «Чернігівська політехніка»

ЗМІСТ

ВСТУП	4
1. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	8
2 ТЕМАТИЧНІ ПЛАНИ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ТА РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА	11
<i>Додаток А - Перелік тем рефератів .....</i>	<i>19</i>
<i>Додаток Б - Перелік тем для індивідуальних робіт.....</i>	<i>21</i>
<i>Додаток В - Орієнтовний перелік питань на екзамен .....</i>	<i>22</i>

ВСТУП

Кримінологія та профілактика злочинності – комплексна наука, яка вивчає закономірності злочинності, особу злочинця, причини й умови злочинності, її окремі види, напрями та заходи запобігання їй. Як суспільна наука вона теоретично узагальнює і систематизує об'єктивні знання предмета, на основі аналізу даних кримінологічних досліджень описує та прогнозує розвиток його складових явищ.

Самостійна робота здобувачів вищої освіти є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом у вільний від обов'язкових навчальних занять час. Навчальний час, відведений для самостійної роботи студента, регламентується робочим навчальним планом. Зміст самостійної роботи здобувача вищої освіти над конкретною дисципліною визначається навчальною програмою дисципліни, методичними матеріалами, завданнями та вказівками викладача.

На самостійне вивчення навчальної дисципліни «Кримінологія та профілактика злочинності» відведено: для студентів денної форми навчання - 110 години. Предмет вивчається протягом одного семестру, форма завершення навчання - екзамен.

Вивчення цієї дисципліни здійснюється на підставі модульно-рейтингової системи організації навчального процесу, метою якої є підвищення рівня знань юристів та забезпечення їх конкурентоздатності у світовому навчальному просторі. Запровадження модульно-рейтингової системи припускає забезпечення мобільності здобувачів вищої освіти під час навчання з урахуванням вимог національного та міжнародного ринків праці, які, у свою чергу, достатньо швидко змінюються.

Запропоновані завдання до самостійної роботи підготовлені відповідно до робочої програми та тематичного плану з курсу «Кримінологія та профілактика злочинності». Саме тому, рекомендується спочатку ознайомитися з програмою курсу, яка детально розбиває темп за відповідними модулями. У завданнях відображено основний зміст навчальної дисципліни та кожна з тем містить схематичний матеріал, що сприяє систематизації знань по кримінології.

Головною умовою успішного оволодіння змістом дисципліни «Кримінологія та профілактика злочинності» є систематична робота здобувачів вищої освіти. Після прослуховування навчальних лекцій, що розкривають основні категорії та етапи розвитку кримінології; сутність та природу злочинності, характерні особливості і тенденції її розвитку в сучасних умовах, причини злочинності, її окремих видів та конкретних злочинів, поняття та предмет профілактики злочинів, об'єкти та суб'єкти профілактичної діяльності самостійно повинні працювати над вивченням нових основних понять курсу, саме тому кожному здобувачеві доцільно завести словник основних понять і термінів з кримінології та профілактика злочинів, також необхідно мати особистий конспект. Для повного оволодіння теоретичним і нормативним матеріалом з відповідної теми необхідно також опрацьовувати додаткові

матеріали з кримінології та профілактика злочинів, що публікуються в періодичних виданнях.

За навчальним планом юридичної освіти вивчення «Кримінології та профілактика злочинності» проводиться шляхом лекційних та семінарських занять, а також самостійної роботи (аудиторної та позааудиторної) здобувачів вищої освіти. Аудиторна самостійна робота з дисципліни виконується на навчальних заняттях під безпосереднім керівництвом викладача та за його завданням. Позааудиторна самостійна робота виконується здобувачами вищої освіти за завданням викладача, але без його особистої участі.

Самостійна робота проводиться з метою:

- систематизації і закріплення здобутих теоретичних знань і практичних умінь здобувачів вищої освіти ;
- поглиблення і розширення теоретичних знань;
- формування вмінь використовувати нормативну, правову, довідкову і спеціальну літературу;
- розвитку пізнавальних можливостей і активності студентів: творчої ініціативи, самостійності, відповідальності й організованості;
- °формування самостійності мислення, здатності до саморозвитку, самовдосконалення й самореалізації;
- розвитку дослідницьких умінь.

На підставі прочитаної додаткової літератури можна пропонувати здобувачам вищої освіти написати реферати на цікаві для них теми.

При потребі здобувачі вищої освіти можуть отримати консультацію викладача з тих питань, що недостатньо їм зрозумілі. З урахуванням цих запитань, результатів здачі заліку викладач готує письмові консультації для студентів, які постійно поновлює.

Методичні рекомендації спрямовані на вирішення таких головних завдань: створення умов для реалізації єдиного підходу до організації самостійної роботи здобувачів вищої освіти; сприяння формуванню у здобувачів вищої освіти навичок самостійної навчальної, науково-дослідної й практичної роботи; сприяння розвитку й поглибленню професійних, наукових і практичних інтересів здобувачів вищої освіти; сприяння формуванню професійних якостей, знань, умінь і навичок майбутніх фахівців; створення умов для гармонійного творчого розвитку особистості здобувача вищої освіти.

Основними завданнями самостійної роботи здобувачів вищої освіти є засвоєння в повному обсязі програми курсу «Кримінологія та профілактика злочинності». Самостійна робота здобувачів вищої освіти містить у собі:

- підготовку до аудиторних занять (лекційних та практичних);
- виконання відповідних завдань з навчальної дисципліни протягом семестру;
- самостійну роботу над окремими темами навчальної дисципліни відповідно до навчально-тематичного плану;
- підготовку до практичних занять та виконання завдань, передбачених робочою програмою дисципліни;

- виконання індивідуального навчально-дослідного завдання (ІНДЗ);
- підготовку до усіх видів контрольних випробувань (підсумкових, залікових, екзаменаційних тощо);
- участь у роботі факультативів, спецсеминарів тощо;
- участь у студентських наукових і науково-практичних конференціях, семінарах, олімпіадах тощо;
- інші види діяльності, що ініціюються та здійснюються університетом, факультетом, кафедрою й органами студентського самоврядування.

Організацію самостійної роботи здобувачів вищої освіти здійснює кафедра, лектор, а також самі студенти. У межах підготовки здобувачів вищої освіти до самостійної роботи над вивченням дисципліни «Кримінологія та профілактика злочинності» з метою формування первинних навичок самостійної роботи під час першої лекції розглядається питання «Організація самостійної роботи здобувачів вищої освіти». Організація й контроль ходу і змісту навчальної самостійної роботи та її результатів здійснюється відповідно до графіків самостійної роботи здобувачів вищої освіти.

З власної ініціативи кафедра може проводити студентські навчальні й наукові заходи (конференції, олімпіади, симпозіуми тощо).

Самостійна «навчальна й навчально-дослідна робота» виконується здобувачами вищої освіти під керівництвом викладача, який здійснює аудиторну роботу в цій навчальній групі. Самостійна робота здобувачів вищої освіти повинна мати такі головні ознаки:

- бути виконаною особисто здобувачем вищої освіти або студентською підгрупою (командою), де кожен її член самостійно виконує свою частину колективної роботи;
- бути закінченою розробкою, де розкриваються й аналізуються актуальні проблеми з певної теми або її окремих аспектів;
- демонструвати достатню компетентність автора в розкритті питань, що досліджуються;
- мати навчальну, наукову або практичну спрямованість і значимість;
- містити певні елементи новизни;
- самостійна письмова робота оформляється відповідно до вимог кафедри.

Навчально-методичне забезпечення самостійної роботи здобувачів вищої освіти враховує специфіку різного роду діяльності здобувачів і викладачів. Усі навчально-методичні та навчальні матеріали й видання щодо дисципліни повинні містити рекомендації для самостійної роботи здобувачів вищої освіти. Так, рекомендації із самостійного вивчення або повторення навчального матеріалу містять вказівки щодо терміну, обсягу, якості засвоєння матеріалу із зазначенням навчальних, наукових та навчально-методичних видань, що використовуються з цією метою, а також питання для самоконтролю, тести, контрольні запитання і завдання, приклади оформлення самостійної письмової роботи та ІНДЗ.

Слід зазначити, що види завдань для самостійної роботи, їх зміст і характер мають варіативний і диференційований характер, ураховують специфіку спеціальності та індивідуальні особливості здобувачів вищої освіти. Безумовно, основними видами самостійної роботи слід вважати практичні та тестові завдання. Проте, викладач може самостійно обирати і такі додаткові види самостійної роботи: написання анотацій, есе, підготовка рефератів, розробка лекційних та семінарських занять.

До кожної теми, винесеної для самостійної роботи, запропонований перелік літератури.

1. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовний модуль I. Загальнотеоретичні засади кримінології

Тема 1. Поняття, предмет, завдання та система кримінології. Злочинність та її основні характеристики

Загальна характеристика кримінології: поняття, предмет, завдання та функції. Кримінологія як загальнотеоретична наука та навчальна дисципліна. Соціологічний і правовий аспекти кримінології.

Місце кримінології у системі юридичних та інших наук. Взаємодія з кримінальним правом, кримінальним процесом, криміналістикою, кримінально-виконавчим правом. Використання в кримінології даних кримінально-правової та інших галузей статистики. Зв'язок кримінології з іншими юридичними науками: цивільним, сімейним, адміністративним, трудовим правом. Зв'язок кримінології із суспільними та природничими науками: філософією, економікою, соціологією, демографією, психологією, генетикою, судовою статистикою та іншими науками. Система кримінології. Поняття та загальна характеристика Загальної та Особливої частин кримінології.

Система кримінології. Поняття та загальна характеристика Загальної та Особливої частин кримінології. Злочинність та її основні характеристики. Кількісні і якісні показники (характеристики) злочинності. Їх значення для вивчення злочинності. Поняття латентної злочинності. Види та рівні латентної злочинності.

Історія розвитку та сучасний стан кримінології. Становлення та розвиток кримінології як науки у ХІХ ст. Розвиток кримінології в Україні на початку ХХ століття. Причини та наслідки припинення кримінологічних досліджень в середині 30-х років та їх відновлення в кінці 50-х років ХХ століття.

Характеристика кримінологічної науки в Україні в період з 1960 року по 1990 рік. Головні здобутки вітчизняної кримінологічної науки за вказаний період. Сучасний стан кримінологічної науки в Україні, проблеми та перспективи її розвитку.

Тема 2. Кримінологічне вчення про особу злочинця

Поняття особистості злочинця. Співвідношення понять “людина”, “особа” та “особистість”.

Завдання, значення та межі вивчення особистості злочинця. Індивідуальний, груповий та загально соціальний рівні кримінологічного вивчення особистості злочинця.

Соціологічний та біологічний (антропологічний) напрямки вивчення особистості злочинця. Характеристика окремих наукових концепцій. Загальні закономірності формування криміногенної спрямованості особистості. Структура особистості злочинця. Кримінологічна характеристика

особистості злочинця за окремими ознаками. Соціально-демографічна характеристика особистості злочинця. Характеристика особистості злочинця за соціально-рольовими ознаками. Морально-психологічні ознаки особистості злочинця. Характеристика особистості злочинця за кримінально-правовими ознаками.

Типологія особистості злочинця і класифікація злочинців. Критерії класифікації та підстави типологізації злочинців. Практичне значення типологізації та класифікації злочинців.

Змістовний модуль II

Кримінологічна характеристика та попередження окремих видів злочинності

Тема 3: Кримінологічна характеристика жертви злочину. Роль віктимної поведінки у механізмі злочинної поведінки

Поняття жертви злочину та потерпілого. загальна кримінологічна характеристика жертви злочину.

Віктимність. Індивідуальна віктимність. Рівні віктимності Віктимізація. Віктимна ситуація.

Тема 4. Кримінологічна характеристика та попередження злочинності неповнолітніх

Кримінологічна характеристика злочинності неповнолітніх в Україні. Причини та умови злочинності неповнолітніх. Запобігання злочинності неповнолітніх. Кількісні та якісні показники злочинності неповнолітніх. Тенденції розвитку злочинності неповнолітніх протягом останніх років. Основні напрямки попередження злочинності неповнолітніх.

Змістовний модуль III

Профілактика злочинів як основа запобігання злочинності

Тема 5. Поняття та предмет профілактики злочинності

Поняття та предмет профілактики злочинності. Мета, завдання, функції та принципи профілактики злочинності. Рівні, види, методи та форми профілактичної діяльності. Правове регулювання та організаційне забезпечення профілактичної діяльності органів внутрішніх справ. Зарубіжний досвід профілактики злочинів

Тема 6. Об'єкти та суб'єкти профілактичної діяльності

Злочинність як об'єкт профілактики. Причини та умови злочинності як об'єкта профілактики. Особа злочинця та жертва злочину як об'єкт профілактики. Поняття та типологія суб'єктів профілактичної діяльності.

Органи державної влади і місцевого самоврядування як суб'єкти профілактичної діяльності. Правоохоронні органи як суб'єкти профілактичної діяльності. Органи прокуратури. Служба безпеки України. Органи охорони

державного кордону. Митні органи України. Державна податкова служба України. Державна пенітенціарна служба України (реорганізований Державний департамент України з питань виконання покарань). Органи внутрішніх справ. Профілактична функція суду та органів юстиції.

Змістовний модуль IV

Профілактика різних видів злочинів

Тема 7. Профілактика насильницьких злочинів

Поняття, стан і тенденції, насильницьких злочинів. Причини та умови насильницьких злочинів. Заходи профілактики насильницьких злочинів. Роль органів внутрішніх справ у профілактиці насильницьких злочинів.

Тема 8. Профілактика злочинів проти власності

Стан і тенденції злочинів проти власності. Причини та умови злочинів проти власності. Заходи профілактики злочинів проти власності. Роль органів внутрішніх справ у профілактиці злочинів проти власності.

2 ТЕМАТИЧНІ ПЛАНИ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ТА РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Тема 1. Поняття, предмет, завдання та система кримінології. Злочинність та її основні характеристики

1. Загальна характеристика кримінології: поняття, предмет, завдання та функції.
2. Місце кримінології у системі юридичних та інших наук. Взаємодія з суспільними та природничими науками.
3. Система кримінології. Поняття та загальна характеристика Загальної та Особливої частин кримінології.
4. Злочинність та її основні характеристики.
5. Історія розвитку та сучасний стан кримінології.
6. Сучасний стан кримінологічної науки в Україні, проблеми та перспективи її розвитку.

Рекомендована література

1. Александров Ю.В., Гель А.П., Семаков Г.С. Кримінологія: Курс лекцій. – К.: МАУП, 2002. – 296 с.
2. Джужа О.М., Моїсєєв Є.М., Василевич В.В. Кримінологія — Альбом схем Загальна і Особлива частини: Навч. пос. – К.: НАВСУ, 2000.
3. Джужа О.М., Моїсєєв Є.М., Василевич В.В. Стислий словник кримінологічних термінів: Навч. пос. – К., 2000.
4. Закалюк А.П. Курс сучасної української кримінології: теорія і практика. У 3-х кн. Кн. 1. Теоретичні засади та історія української кримінологічної науки. – К.: Ін Юре, 2007. – 424 с.
5. Зелінский А.Ф. Кримінологія: Курс лекцій. — Харків. – 1996. – 175 с.
6. Іванов Ю.Ф. Кримінологія: Навч. посіб. Ю.Ф.Іванов, О.М.Джужа. МВС України, НАВСУ. – К.: Вид-во Паливода А.В., 2006. – 261 с.
7. Коваленко О.И., Филонов В.П. – Курс лекцій по криминологии и профилактике преступности. – Донецк, 1995.- 591 с.
8. Криминология: Для учебных заведений МВД Украины Под ред. В.Г.Лихолоба и В.П.Филонова, Киев-Донецк. – 1997. – 397 с.
9. Кримінологія і профілактика злочинів: Курс лекцій у 2-х частинах. Особлива частина Александров Ю.В., Гаврилишин А.П., Джужа О.М. та ін. – Київ. – Українська академія внутрішніх справ, 2000. - 171 с
10. Кримінологія: Загальна та Особлива частини І.М. Даньшин, В.В. Голіна, О.Г. Кальман, О.В. Лисодед; За ред. І.М. Даньшина. – Харків: Право, 2003. – 352 с.
11. Кримінологія: Навч.-метод. посіб. С.І.Нежурбіда, А.В.Шевчук, Г.П.Жаровська та ін. – Чернівці: Рута, 2004. – 79 с.
12. Кримінологія: Навч. посіб. О.М.Джужа, В.В.Василевич, Ю.Ф.Іванов та ін. За заг. ред. О.М.Джужа. – К.: Прецедент, 2004. – 207 с.
13. Курс кримінології: Загальна частина: Підручник: У 2 кн. О. М.

Джужа, П. П. Михайленко, О. Г. Кулик та ін.; За заг. ред. О.М. Джужи. – К.: Юрінком Інтер, 2001. – 352 с.

14. Курс кримінології: Особлива частина: Підручник: У 2 кн. О. М. Джужа, П. П. Михайленко, О. Г. Кулик та ін.; За заг. ред. О.М. Джужи. – К.: Юрінком Інтер, 2001. – 480 с.

15. Кримінологія: Навч. посіб. Михайлов О.Є. – К., 2012. – 565 с.

16. Кальман А.Г., Христинч І.А. Краткий словарь криминологическо-статистических терминов, — Харьков, 1998.- 48 с. . Лисодєд О.В. Бібліографічний довідник з кримінології 1992-2002 За ред. О.Г.Кальмана. – Х.: ТОВ „Одіссей”, 2003. – 128 с.

Тема 2. Кримінологічне вчення про особу злочинця

1. Визначення поняття «особа злочинця».

2. Структура особи злочинця (соціально-демографічні, соціально-рольові, морально-психологічні, кримінально-психологічні, кримінально-правові риси).

3. Рівні кримінологічного вивчення особи злочинця.

4. Класифікація і типологія злочинців.

Рекомендована література

1. Антонян Ю.М. Преступник как предмет криминологического изучения // Вопросы борьбы с преступностью.- М., 1981. – Вып.34. –С.38-46.

2. Антонян Ю.М., Бородин С.В. Преступность и психические аномалии. – М.: Наука, 1987. – 208 с.

3. Антонян Ю.М., Гульдман В.В. Криминальная патопсихология. – М., 1991. – 248 с.

4. Антонян Ю. М., Еникеев М. И., Эминов В. Е. Психология преступника и расследования преступлений. – М.: Юристъ, 1996. – 336 с.

5. Антонян Ю.М. Преступность среди женщин. – М., 1992. – 256 с.

6. Антонян Ю.М. Феномен зависимого преступника / Ю.М.Антонян, О.В.Леонова, Б.В.Шостакович. – М.: Аспект Пресс, 2007. – 189 с.

7. Гаращук М.В. Кримінологічна характеристика особистості злочинця: клото, лахесіс // Держава і право. ВиПраво Україниск 35. – 2007. – С. 542-547.

8. Гришко А.Я. Личность террориста: криминологический портрет: Монография. – Рязань, 2006. – 153 с.

9. Денисов С.Ф. Формування особи злочинця молодіжного віку // Держава та регіони. Серія: Право. – 2007. – № 1. – С.43-47.

10. Дубинин Н.П., Карпец І.І., Кудрявцев В.Н. Генетика, поведение, ответственность (О природе антиобщественных поступков и Право Українителях их предупреждения). – М., 1989. – С. 12-35; 179-288.

11. Дунаєва Т.Є. Кримінологічна характеристика особи злочинця, що вчинив службову недбалість // Питання боротьби зі злочинністю. – 2007. – Вип. 13. – С. 220-225.

12. Зелинский А.Г. Осознаваемое и неосознаваемое в преступном поведении. – Харьков, 1986. – 166 с.
13. Криминальная мотивация / Отв. ред В.Н.Кудрявцев. – М., 1986. – С. 44-250.
14. Козлюк Л.Г. Проблеми визначення поняття особистості злочинця у сучасній кримінологічній науці // Держава і право. 2007. Вип. 38. – С. 604-610.
15. Колб О. Неналежне вивчення особи злочинця – одна з детермінант вчинення злочинів у місцях позбавлення волі // Юридична Україна. – 2005. – № 3. – С.69-72.
16. Лазаренко В. Кримінологічна характеристика особи працівника кримінально-виконавчої установи, який вчиняє злочини у сфері службової діяльності // Підприємництво, господарство і право. – 2008. – № 1. – С. 88-92.
17. Личность преступника / Под.ред.В.Н.Кудрявцева. – М., 1975. – 270 с.
18. Лень В. Психіка людини: питання норми і відхилень. Соціально-правовий та кримінологічний аспекти // Прокуратура Людина Держава. – 2005. – № 2. – С. 83-87.
19. Механизм преступного поведения. – М., 1981. – С. 19-29.
20. Митрофанов І. Кримінологічні аспекти поняття особи наркозалежного злочинця // Юридична Україна. – 2007. – № 9. – С. 86.
21. Познышев О.В. Криминальная психология: преступные типы; О психологическом исследовании личности как субъекта поведения вообще и об изучении личности преступника в частности. – М.: ИНФРА-М, 2007. – 300 с.
22. Свирин Ю. Биологический (генетический) фактор как одно из условий преступного поведения // РЮ. – 1996. – № 12.
23. Томчук І.О. Кримінологічна характеристика особи хабародавця // Часопис кийвського університету права. – 2008. – № 2 – С. 236.
24. Турлова Ю.А. Кримінологічна характеристика особи злочинця – браконьєра // Судова апеляція. – 2010. – № 2(19). – С. 130-135.
25. Туркот М. Кримінологічна характеристика особистості суб'єкта злочину, передбаченого ст. 423 Кримінального кодексу України // Вісник прокуратури.–2008. – № 2. – С. 57.
26. Федоренко Д. Кримінологічна характеристика особи злочинця у надвеликому промисловому місті // Вісник Академії правових наук України. –2000. – № 4. – С. 145-155.
27. Фіалка М. Кримінологічні риси особи, яка вчиняє злочинне діяння, пов'язане з підрубкою документа та його використанням // Підприємництво, господарство і право. – 2006. – № 10 – С. 96.

Змістовний модуль II

Кримінологічна характеристика та попередження окремих видів злочинності

Тема 3. Кримінологічна характеристика жертви злочину. Роль віктимної поведінки у механізмі злочинної поведінки

1. Поняття віктимології та її наукової основи.
2. Поняття потерпілого. Класифікація потерпілих від злочину.
3. Конкретна життєва ситуація, її значення у віктимології.
4. Проблема суїциду на сучасному етапі.

Рекомендована література

1. Кримінально-процесуальний кодекс України від 12 квітня 2012 р., зі змінами і доповненнями // zakon.rada.gov.ua
2. Джужа О. М. Віктимологічні засади боротьби зі злочинами, що вчиняються в установах виконання покарань України : навч. посіб. / О. М. Джужа, ред. В. В. Коваленко, О. Г. Колб та ін.; МОН України, КНУВС, ун-т сучасних знань. – Хмельницький : Хм. ЦНП, 2012. – 171 с.
3. Гришко О. До проблем віктимності осіб похилого віку при вчиненні проти них злочинів / О. Гришко // Підприємництво, господарство і право. – К., 2007. – № 1. – С. 105–109.
4. Денисова Т. Запобігання злочинам як одна з пріоритетних функцій кримінального покарання / Т. Денисова // Право України. 2009. – № 7 – С. 66.
5. Кримінологія: Загальна та Особлива частини : [підручник] / І. М. Даньшин, В. В. Голіна, М. Ю. Валуйська та ін. ; за заг. ред. В. В. Голіни. – 2-ге вид., перероб. і доп. – Х. : Право, 2009. – 288 с. 19.
6. Кримінологія: Спеціалізований курс лекцій зі схемами: Загальна та Особлива частини : [навчальний посібник] / За заг. ред. О. М. Джужи. – К. : Атіка, 2001.
7. Кримінологія і профілактика злочинів : Курс лекцій : У 2-х кн. Особлива частина / Ю. В. Александров, А. П. Гаврилишин, О. М. Джужа та ін. / За заг. ред. О. М. Джужи. – К. : Національна академія внутрішніх справ України, 2000.
8. Кримінологія. Особлива частина: [навчальний посібник для студентів юридичних спеціальностей вищих закладів освіти] // М. Даньшин, В. В. Голіна, О. Г. Кальман; За ред. М. Даньшина. – Харків : Право, 1999. - 235 с.

Тема 4. Кримінологічна характеристика та попередження злочинності неповнолітніх

1. Кримінологічна характеристика злочинності неповнолітніх в Україні.
2. Причини та умови злочинності неповнолітніх.
3. Кількісні та якісні показники злочинності неповнолітніх.
4. Тенденції розвитку злочинності неповнолітніх протягом останніх років.

5. Причини і умови злочинності неповнолітніх в Україні.
6. Основні напрямки попередження злочинності неповнолітніх.

Рекомендована література

1. Голіна В.В., Головкін Б.М. Кримінологія: Загальна та Особлива частини: підручник/ В.В. Голіна, Б.М. Головкін, М.Ю. Валуйська, О.В. Лисодед та ін.; за ред. В.В. Голіни і Б.М. Головкіна. – Х.: Право, 2014 - 513 с
2. Закалюк А.П. Курс сучасної української кримінології: теорія і практика. У 3-х кн. Кн. 2. Кримінологічна характеристика та запобігання вчинення окремих видів злочинів. –К.: Ін Юре, 2007 – 705 с.
3. Закалюк А.П. Курс сучасної української кримінології: теорія і практика. У 3-х кн. Кн. 3. Практична кримінологія. - К.: Ін Юре, 2008 – 317 с.
4. Ігнатов О. Мотивація насильницьких злочинів, що вчиняються працівниками ОВС / О. Ігнатов // Право України. – 2008. – № 4. – С. 56.
5. Ігнатов О. М. Попередження насильницьких злочинів, що вчиняються працівниками органів внутрішніх справ України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук (12.00.08) / О. М. Ігнатов // Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – К., 2007. – 20 с.
6. Кальман А. Г. Понятийный аппарат современной криминологии (терминологический словарь) / А. Г. Кальман, И. А. Христич / Ин-т изучения проблем преступности. Акад. правовых наук Украины. – Х. : Новасофт, 2005. – 271 с.
7. Коноваленко О. О. Корисливо-насильницькі злочини проти власності: їх кількісно-якісний аналіз / О. О. Коноваленко // Право України. – 2006. – № 2. – С. 70–73.
8. Коноваленко О. Особа злочинця корисливо-насильницької спрямованості: кримінологічна характеристика і типологія / О. Коноваленко // Право України. – 2006. – № 4. – С. 75–78.
9. Коноваленко О. Рівень і тенденції корисливо-насильницьких злочинів проти приватної власності / О. Коноваленко // Право України. – 2007. – № 2. – С. 78–82.
10. Корж В. П. Методика расследования экономических преступлений, совершаемых организованными группами, преступными организациями: Руководство для следователей: [научно-практическое пособие] / В. П. Корж ; Нац. ун-т вн. дел. – Х. : Лицей, 2002. – 279 с.
11. Кримінологія: Навчально-методичний посібник / [В.М. Дрьомін, Ж.В. Мандриченко, Т.В. Мельничук та ін.] – Одеса : Національний університет «Одеська юридична академія», 2015 – 144 с.
12. Кримінологія: Підручник / За заг. ред. Л. С. Сміяна, Ю. В. Нікітіна. – К.: Національна академія управління, 2010 – 496 с.
13. Кримінологія: [/ О.С. Стеблинська. – К. : Ін-т крим.-викон. служби, 2014. – 126 с.
14. Кримінологія. Навчальний посібник. Джужа О.М., Василевич В.В., Іванов Ю.Ф., Опанасенко П.М., Пшеничний В.Г., Сюравич В.Г. навч. посіб. - К.: Вид. ПАЛИВОДА А. В. , 2006. - 264 с.

15. Круміна М. Кримінологічна характеристика особи, яка вчиняє вбивства і тілесні ушкодження з необережності / М. Круміна // Право України. – 2006. – № 2. – С. 78.

16. Кулик О. Кримінологічний аналіз злочинності в Україні: напрями вдосконалення методології та методики / О. Кулик // Право України. – 2009. – № 7 – С. 52.

Змістовний модуль III

Профілактика злочинів як основа запобігання злочинності

Тема 5. Поняття та предмет профілактики злочинності

1. Поняття та предмет профілактики злочинності
2. Мета, завдання, функції та принципи профілактики злочинності
3. Рівні, види, методи і форми профілактичної діяльності
4. Правове регулювання та організаційне забезпечення профілактичної діяльності органів внутрішніх справ

Рекомендована література

1 Аванесов Г.А. Криминология и социальная профилактика. -М., 1980. – с. 401 с.

2. Александров Ю.В., Гель А.П., Семаков Г.С. Криминология: Курс лекцій. – К.: МАУП, 2002 . – 296 с.

3. Зелинский А.Ф. Криминология: Курс лекций. – Харьков, 1996. 463 с.

4. Курс криминології: Загальна частина: Підручник: У 2 кн. / О.М. Джужа, П.П. Михайленко, О.Г. Кулик та ін.; За заг. ред. О.М. Джужа. – К.: Юрінком Інтер, 2001. – 373 с.

5. Криминологія і профілактика злочинів. Курс лекцій у 2-х кн. Особлива частина. / Александров Ю.В., Гаврилишин А.П., Джужа О.М. та ін. – Київ: Національна академія внутрішніх справ України, 2000. – 201 с.

6. Малков В.Д. Криминология: Підручник – 3 видання. - М.: Юстицинформ, 2008.- 528 с.

7. Профілактика злочинів: Підручник / О.М. Джужа, В.В. Василевич, О.Ф. Гіда та ін.; За заг.ред. докт. юрид. наук, проф. О.М. Джужа.-К.: Атіка, 2011.-720 с.

8. Яковлев А.М. Индивидуальная профилактика преступного поведения. – Горький, 1977. 261 с.

Тема 6. Об'єкти та суб'єкти профілактичної діяльності

1. Злочинність як об'єкт профілактики
2. Причини та умови злочинності як об'єкт профілактики
3. Особа злочинця та його жертва як об'єкт профілактики
4. Поняття та типологія суб'єктів профілактичної діяльності
5. Органи державної влади і місцевого самоврядування як суб'єкти профілактичної діяльності
6. Правоохоронні органи як суб'єкти профілактичної діяльності
7. Профілактична функція суду та органів юстиції

Рекомендована література

1. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13.04.2012 / ВВР, 2013, N 9-10, N 11-12, N 13, ст.88.
2. Про прокуратуру України: Закон України від 14.10.2014 № 1697-VII / Відомості Верховної Ради. 2015, № 2-3, ст.12.
3. Про службу безпеки України: Закон України від 25.03.1992 № 2229-XII / Відомості Верховної Ради України. 1992, № 27. ст.38.
4. Про Державну прикордонну службу України: Закон України від 03.04.2003. № 661-IV / Відомості Верховної Ради України. 2003, № 27, ст.208.

Змістовний модуль IV Профілактика різних видів злочинів

Тема 7. Профілактика насильницьких злочинів

1. Рівень, структура, динаміка насильницьких злочинів
2. Причини та умови насильницьких злочинів
3. Заходи профілактики насильницьких злочинів
4. Роль ОВС у профілактиці насильницьких злочинів

Рекомендована література

1. Голіна В.В., Головкін Б.М. Кримінологія: Загальна та Особлива частини : підручник/ В.В. Голіна, Б.М. Головкін, М.Ю. Валуйська, О.В. Лисодед та ін.; за ред. В.В. Голіни і Б.М. Головкіна. – Х.: Право, 2014 - 513 с
2. Закалюк А.П. Курс сучасної української кримінології: теорія і практика. У 3-х кн. Кн. 2. Кримінологічна характеристика та запобігання вчинення окремих видів злочинів. –К.: Ін Юре, 2007 – 705 с.
3. Закалюк А.П. Курс сучасної української кримінології: теорія і практика. У 3-х кн. Кн. 3. Практична кримінологія. - К.: ін Юре, 2008 – 317 с.
4. Ігнатов О. Мотивація насильницьких злочинів, що вчиняються працівниками ОВС / О. Ігнатов // Право України. – 2008. – № 4. – С. 56.
5. Ігнатов О. М. Попередження насильницьких злочинів, що вчиняються працівниками органів внутрішніх справ України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук (12.00.08) / О. М. Ігнатов // Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – К., 2007. – 20 с.
6. Кальман А. Г. Понятийный аппарат современной криминологии (терминологический словарь) / А. Г. Кальман, И. А. Христич / Ин-т изучения проблем преступности. Акад. правовых наук Украины. – Х. : Новасофт, 2005. – 271 с.
7. Коноваленко О. О. Корисливо-насильницькі злочини проти власності: їх кількісно-якісний аналіз / О. О. Коноваленко // Право України. – 2006. – № 2. – С. 70–73.
8. Коноваленко О. Особа злочинця корисливо-насильницької спрямованості: кримінологічна характеристика і типологія / О. Коноваленко // Право України. – 2006. – № 4. – С. 75–78.

9. Коноваленко О. Рівень і тенденції корисливо-насильницьких злочинів проти приватної власності / О. Коноваленко // Право України. – 2007. – № 2. – С. 78–82.

10. Корж В. П. Методика расследования экономических преступлений, совершаемых организованными группами, преступными организациями: Руководство для следователей : [научно-практическое пособие] / В. П. Корж ; Нац. ун-т вн. дел. – Х. : Лицей, 2002. – 279 с.

11. Кримінологія : Навчально-методичний посібник / [В.М. Дрьомін, Ж.В. Мандриченко, Т.В. Мельничук та ін.] – Одеса : Національний університет «Одеська юридична академія», 2015 – 144 с.

12. Кримінологія: Підручник / За заг. ред. Л. С. Сміяна, Ю. В. Нікітіна. – К.: Національна академія управління, 2010 – 496 с.

13. Кримінологія : [/ О.С. Стеблинська. – К. : Ін-т крим.-викон. служби, 2014. – 126 с.

14. Кримінологія. Навчальний посібник. Джужа О.М., Василевич В.В., Іванов Ю.Ф., Опанасенко П.М., Пшеничний В.Г., Сюрвачик В.Г. навч. посіб. - К.: Вид. ПАЛИВОДА А. В. , 2006. - 264 с.

15. Круміна М. Кримінологічна характеристика особи, яка вчиняє вбивства і тілесні ушкодження з необережності / М. Круміна // Право України. – 2006. – № 2. – С. 78.

16. Кулик О. Кримінологічний аналіз злочинності в Україні: напрями вдосконалення методології та методики / О. Кулик // Право України. – 2009. – № 7 – С. 52.

17. Профілактика злочинів: Підручник / О.М. Джужа, В.В. Василевич, О.Ф. Гіда та ін.; За заг.ред. докт. юрид. наук, проф. О.М. Джужи.- К.: Атіка, 2011.- 720 с.

ДОДАТКИ

Додаток А - Перелік тем рефератів

1. Кримінологія як загальнотеоретична наука та навчальна дисципліна
  2. Особливості використання знань з юридичної психології у професійній діяльності правознавця
  3. Становлення та розвиток кримінології як науки у ХІХ ст.
  4. Причини та наслідки припинення кримінологічних досліджень в середині 30-х років та їх відновлення в кінці 50-х років ХХ століття
  5. Основні підходи до визначення поняття злочинності в кримінології
  6. Девіації та злочинність
  7. Злочинність як різновид соціальної практики
  8. Злочинність, злочин, злочинна діяльність: співвідношення понять
  9. Латентна злочинність та її види
  10. Коефіцієнти злочинності та їх практичне значення
  11. Україна на «кримінальній» карті світу
  12. Злочинність в Україні та економічно розвинутих державах: порівняльний аналіз
  13. Протиріччя соціального, економічного, політичного, морального характеру розвитку суспільства, як джерело злочинності
  14. Недоліки в організації економікою, їх криміногенне значення
  15. Недоліки в діяльності правоохоронних органів у боротьбі зі злочинністю
  16. Співвідношення понять “людина”, “особистість”, “індивід”. Філософське поняття особистості
  17. Співвідношення соціального і біологічного у структурі особи злочинця.
  18. Акцентуована особистість та особистість злочинця
  19. Соціально-рольові характеристики особи, яка вчинила злочин
  20. Кримінально-правові характеристики особи, яка вчинила злочин
  21. Особистість злочинця та суміжні поняття
  22. Криміногенна особистість
  23. Антропологічні особливості особистості злочинця
  24. Фізіологічні особливості особистості злочинця
  25. Психіатричні особливості особистості злочинця
  27. Генетичні особливості особистості злочинця
  28. Класифікація злочинців за ступенем суспільної небезпеки
  29. Зв'язок «злочинець – жертва» як відношення, ситуація, становище
  30. Проблеми суїциду в Україні та інших державах
  31. Умови формування криміногенної спрямованості особистості та їх роль у вчиненні злочину
  32. Віктимологічний аспект злочинної поведінки
  33. Обставини суб'єктивного та об'єктивного характеру, що впливають на віктимність жертв злочину
  34. Роль органів внутрішніх справ у попередженні злочинності
- Продовження додатку А**

35. Слідча профілактика злочинності
36. Науково-інформаційне, правове та інше ресурсне забезпечення спеціально-кримінологічного попередження злочинності
37. Групова насильницька злочинність та заходи щодо запобігання їй
38. Характеристика насильницьких злочинів у сімейно-побутовій сфері
39. Насильницька злочинність неповнолітніх
40. Кримінологічне вивчення і попередження злочинності на окремому об'єкті, районі, місті
41. Прогнозування індивідуальної злочинної поведінки
42. Поточне і перспективне планування протидії злочинності
43. Характеристика, зміст та використання методів прогнозування
44. Кримінологічна характеристика пияцтва, алкоголізму, наркоманії, азартних ігор та СНІДу в Україні
45. Кримінологічна характеристика організованої злочинності
46. Співвідношення організованої злочинності з професійною злочинністю
47. Форми і методи діяльності ОВС у протидії організованій злочинності

Додаток Б - Перелік тем для індивідуальних робіт

1. Історія розвитку вчень про злочинність її попередження в конкретних працях філософів і юристів.
2. Розвиток кримінологічної науки в Україні в 20-30 роках на базі характеристики окремих робіт з кримінології того часу.
3. Характеристика сучасного стану кримінологічної науки на базі реферування нових робіт вітчизняних та зарубіжних кримінологів.
4. Злочинність як певна суспільна система.
5. Проблемні питання, щодо визначення загальних причин злочинності.
6. Характеристика співвідношення соціального і біологічного в особистості злочинця в світлі нових досліджень з цієї проблеми.
7. Віктимологічний аспект злочинної поведінки.
8. Співвідношення загально-соціального і спеціально-кримінологічного попередження злочинності.
9. Характеристика профілактичної діяльності різних суб'єктів попередження на базі вивчення їх практичної діяльності.
10. Досвід профілактичної діяльності в окремих країнах дальнього і ближнього зарубіжжя за матеріалами іноземних джерел.
11. Вивчення практики боротьби з організованою злочинністю кримінально-правовими заходами.
12. Поняття економічної злочинності по розробках вчених кримінологів і практичної діяльності правоохоронних органів.
13. Характеристика діяльності окремих суб'єктів протидії злочинності неповнолітніх за матеріалами узагальненої практики.
14. Сучасний стан і тенденції злочинності у зарубіжних країнах.

Продовження додатку Б

15. Історія зарубіжних концепцій причин злочинності.
16. Характеристика біосоціальних теорій, та їхні представники.
17. Соціологічний напрям у зарубіжній кримінології.
18. Біологічний напрям пояснення причин злочинності.
19. Історія розвитку біологічного та соціологічного напрямів у зарубіжній кримінології.
20. Концепції загальних причин злочинності у вітчизняній кримінології.
21. Особистість злочинця» і суміжні поняття юридичних наук: «особа, винна у скоєнні злочину», «суб'єкт злочину», «обвинувачений»
22. Місце та роль властивостей особистості злочинця в механізмі злочинної поведінки.
23. Негативні умови формування особистості в сім'ї, школі, за місцем роботи, у найближчому побутовому оточенні як джерело злочинності поведінки.
24. Поняття протидії злочинності.
25. Принципи функціонування системи попередження злочинності.

26. Принцип законності у сфері боротьби зі злочинністю. Правові засади попередження злочинності.
27. Принцип демократизму у сфері боротьби зі злочинністю.
28. Гуманізм як принцип профілактичної діяльності
29. Роль громадськості у боротьбі зі злочинністю. Форми участі громадськості в профілактичній діяльності.
30. Проблема забезпечення взаємодії між суб'єктами профілактичної діяльності.
31. Правове регулювання та організаційне забезпечення профілактичної діяльності органів внутрішніх справ
32. Особа злочинця та його жертва як об'єкт профілактики
33. Органи державної влади і місцевого самоврядування як суб'єкти профілактичної діяльності
34. Заходи профілактики злочинів, що вчиняються неповнолітніми
35. Роль ОВС у профілактиці насильницьких злочинів
36. Рівень, структура, динаміка злочинів проти власності

Додаток В - Орієнтовний перелік питань на екзамен

1. Історія становлення кримінології.
2. Віктимологія та її наукові основи.
3. Характеристика осіб, що вчиняють необережні злочини.
4. Сучасний стан кримінології в Україні.
5. Особа жертв злочинів та їх класифікація.
6. Причини та умови, що обумовлюють необережну злочинність.
7. Поняття і предмет кримінології.
8. Конкретна життєва ситуація, її значення у віктимології.
9. Основні напрямки запобігання необережним злочинам.
10. Система, завдання та функції кримінології.

Продовження додатку В

11. Віктимологічна профілактика, її система, форми та методи.
12. Кримінологічна характеристика жіночої злочинності.
13. Поняття кримінологічного дослідження: мета, завдання.
14. Проблема суїциду на сучасному етапі.
15. Об'єкти, суб'єкти та види кримінологічних досліджень.
16. Суїцидальна поведінка, її види.
17. Класифікація методів збору кримінологічної інформації.
18. Механізм суїцидальної поведінки.
19. Кримінологічна характеристика злочинності неповнолітніх
20. Злочинність, як соціально-правове явище. Співвідношення злочину та злочинності.
21. Поняття попередження злочинності, цілі, завдання, функції та межі.
22. Кількісні та якісні показники злочинності.
23. Класифікація попереджувальних заходів.
24. Латентна злочинність, її особливості.

25. Суб'єкти попереджувальної діяльності, їх характеристика.
26. Поняття і кримінологічна характеристика організованої злочинності.
27. Сучасний стан злочинності в Україні.
28. Інформаційне забезпечення і координація попередження злочинів.
29. Детермінація організованої злочинності.
30. Поняття особи злочинця та межі її вивчення кримінологією.
31. Кримінологічне прогнозування, його види.
32. Протидія організованій злочинності.
33. Соціальне та біологічне в особі злочинця.
34. Методи, функції, принципи кримінологічного прогнозування.
35. Поняття і ознаки професійної злочинності.
36. Кримінологічні ознаки особи, яка скоїла злочин.
37. Основи кримінологічного планування.
38. Кримінологічна характеристика особи необережного злочинця.
39. Типологія і класифікація злочинців.
40. Поняття, ознаки й види насильницьких злочинів.
41. Структура особи злочинця (об'єктивні та суб'єктивні характеристики)
42. Попередження професійної злочинності.
43. Корекція негативних якостей особистості.
44. Причини та умови насильницької злочинності.
45. Причини та умови злочинності в Україні.
46. Профілактика насильницьких злочинів.
47. Причини та умови конкретних злочинів.
48. Механізм конкретного злочину, його етапи.
49. Ситуація та її роль в механізмі конкретного злочину.

Продовження додатку В

50. Методика виявлення причин та умов конкретного злочину.
51. Причини й умови корисливої злочинності.
52. Класифікація причин та умов злочинності.
53. Запобігання корисливим злочинам.
54. Характеристика осіб, що вчиняють необережні злочини.
55. Кримінологічна характеристика злочинності неповнолітніх в Україні.
56. Причини та умови злочинності неповнолітніх.
57. Кількісні та якісні показники злочинності неповнолітніх.
58. Тенденції розвитку злочинності неповнолітніх протягом останніх років.
59. Причини і умови злочинності неповнолітніх в Україні.
60. Основні напрямки попередження злочинності неповнолітніх.
61. Поняття та предмет профілактики злочинності
62. Мета та завдання профілактики злочинності
63. Функції профілактики злочинності

64. Принципи профілактики злочинності
65. Рівні і види профілактичної діяльності
66. Методи і форми профілактичної діяльності
67. Правове регулювання та організаційне забезпечення профілактичної діяльності органів внутрішніх справ
68. Злочинність як об'єкт профілактики
69. Причини та умови злочинності як об'єкт профілактики
70. Особа злочинця як об'єкт профілактики
71. Жертва злочину як об'єкт профілактики
72. Поняття та типологія суб'єктів профілактичної діяльності
73. Органи державної влади як суб'єкти профілактичної діяльності
74. Органи місцевого самоврядування як суб'єкти профілактичної діяльності
75. Правоохоронні органи як суб'єкти профілактичної діяльності
76. Профілактична функція суду та органів юстиції
77. Рівень, структура, насильницьких злочинів
78. Структура і динаміка насильницьких злочинів
79. Причини та умови насильницьких злочинів
80. Заходи профілактики насильницьких злочинів
81. Роль ОВС у профілактиці насильницьких злочинів
82. Рівень, динаміка злочинів проти власності
83. Структура і динаміка злочинів проти власності
84. Причини та умови злочинів проти власності
85. Заходи профілактики злочинів проти власності
86. Роль ОВС у профілактиці злочинів проти власності